

Llibres que parlen de fantasia

Quan els éssers màgics són protagonistes

Glòria Gorchs

bibliotecària especialista en LIJ

L'endrapasomnis

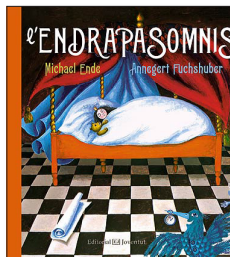
Escriptor: Michael Ende

Il·lustradora: Annegert Fuchshuber

Traductor: Jordi Jané

Barcelona: Joventut, 2014

La princesa Dormissona del País de la Bona Son no pot dormir i el rei emprèn un viatge a la recerca d'un remei contra els malsons. L'autor alemany Michael Ende és conegut sobretot per les seves obres de literatura fantàstica: *Jim Botó i Lluc el maquinista*, *Momo* o *La història interminable*. El bo i millor de totes elles ho trobem també en aquest conte que beu de la tradició popular i té un ésser màgic molt inquietant de protagonista. •

La tria que us presentem és un breu passeig pels llibres infantils de fantasia publicats en català en les últimes tres dècades, que inclou tant títols d'autors nostrats com traduccions. El lector hi pot trobar a faltar alguns noms canònics –una selecció d'aquest tipus no pot ser exhaustiva–, però hem optat per donar visibilitat a obres de gran valor literari i artístic que, tanmateix, han tingut menys recorregut.

La Nana Bunilda menja malsons

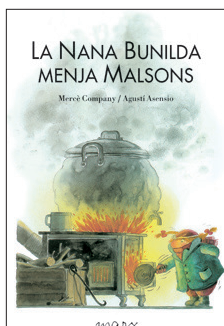
Escriptora: Mercè Company

Il·lustrador: Agustí Asensio

Barcelona: MARS

(Associació de Mestres Rosa Sensat), 2011

Una bruixa que converteix els malsons dels infants en xocolata i en fa pastissos per regalar. Heus aquí un argument tan simple com potent, d'un llibre que es va publicar per primer cop l'any 1985. La força d'aquest personatge, amb la seva particular escombria xucladora, les trenes taronja i un abric fins als peus, és atemporal i continua fascinant els nens. De fet, la rondallística n'és plena, d'aquests personatges femenins que ajuden els infants. •

El petit Polzet

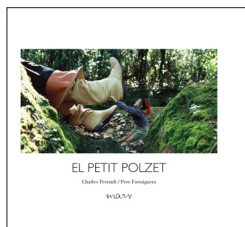
Escriptor: Charles Perrault

Il·lustrador: Pere Formiguera

Adaptador: Albert Jané

Barcelona: MARS (Associació de Mestres Rosa Sensat), 2019

Els contes meravellosos no poden faltar en una tria de literatura fantàstica, però aquesta edició en concret té molts elements que la fan imprescindible. A banda del text de Perrault, tenim l'adaptació d'Albert Jané i el treball fotogràfic de Pere Formiguera. Quan es va publicar per primera vegada (Barcanova, 1994) la composició fotogràfica a partir de procediments informàtics encara estava als seus inicis i va ser tota una revolució, un regal per a la literatura infantil. •

El gnom no dorm

Escriptora: Astrid Lindgren

Il·lustradora: Kitty Crowther

Traductora: Fina Marfà

Sant Joan Despí: Corimbo, 2013

La màgia del Nadal és un tema recurrent de la literatura fantàstica per a infants. Aquest conte recull la versió que Lindgren va fer cap al 1960 d'un poema de l'autor suec Viktor Rydberg. N'existeix una altra versió titulada *Tomten* (ING, 1999). Un vell gnom que parla una llengua màgica vetlla per nosaltres durant la nit i procura que no es trenqui el cicle de la natura. Al matí en descobrim les petjades sobre la neu. •

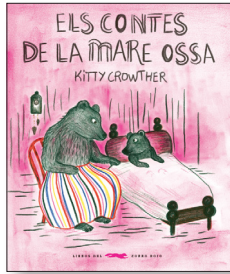

Els contes de la Mare Ossa

Autora: Kitty Crowther

Traductor: Toni Lillet

Barcelona: Libros del Zorro Rojo, 2018

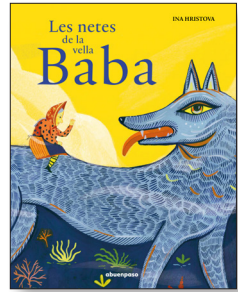
Recull de tres contes que la Mare Ossa explica al seu filllet just abans d'anar a dormir. En tots hi trobem l'atracció i l'estranyesa que desperta el món oníric d'aquesta autora. Per les seves pàgines desfilen personatges meravellosos que uneixen passat i present: la guardiana de la son amb el seu gong; el Rat Pinyot, que ens protegeix del gamarús; en Galderic, que mai es treu l'abric, i l'Esquix, que escriu poemes en pedres. •

Les netes de la vella Baba

Autora: Ina Hristova

Traductora: Clara Jubete

Mataró: A Buen Paso, 2021

Autora i editora ens expliquen que han volgut recuperar el personatge de la bruixa Baba, que coneixen de la tradició búlgara i recorden de les seves lectures d'infància. En aquesta versió hi afegixen la figura del llop. La bruixa i el llop són dos dels personatges malvats més emblemàtics dels contes populars d'arreu del món. Per què ens fascinen tant? La resposta la trobarem en el valor simbòlic que sosté tota la rondallística. •

Hi ha llibres actuals i d'altres que, tot i ser cabdals en la història de la literatura infantil catalana, només es troben en biblioteques. Així que la tria també té una part de reivindicació perquè aquestes obres no siguin oblidades i, si és el cas, es reeditin. Ens hem centrat en àlbum i llibre il·lustrat, intentant incloure-hi obres que van de la fantasia més èpica i heroica fins a la més quotidiana.

Sobre la lluita i el viatge dels petits herois

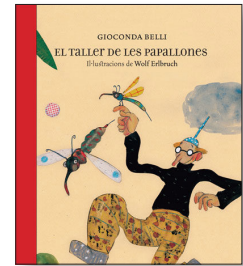
El taller de les papallones

Espectora: Gioconda Belli

Il·lustrador: Wolf Erlbruch

Traductor: Albert Vitó i Godina

Granada: Barbara Fiore, 2007

Els dissenyadors de totes les coses són els encarregats de dissenyar el món. Però hi ha una norma imposada per l'Anciana Encarregada de la Saviesa que treu de polleguera el jove Odaer: no es pot barrejar el regne animal i el regne vegetal. L'enyorat Wolf Erlbruch il·lustra un text molt rodó que ens parla del poder, però també de l'esforç i la constància i, sobretot, de la màgia i bellesa de la natura. •

Un sopar de por

Espectora: Meritxell Martí

Il·lustrador: Xavier Salomó

Barcelona: Cruïlla, 2017

Bruixes, dimonis, monstres, vampirs... qual-sevol ésser màgic per terrible que sigui és ben rebut al restaurant L'Espàrrec Pudent, on se li serveix un àpat a mida, cuinat amb referents rondallístics, amb molta elegància i un punt d'ironia. Un catàleg d'éssers fantàstics que ens permet apropar-nos als personatges malvats de l'imaginari col·lectiu, però des de l'humor i el joc. •

Ioshi i la pluja

Espectora: Montserrat Canela i Garayoa

Il·lustrador: Max

Barcelona: La Galera i Cercle de Lectors, 1999

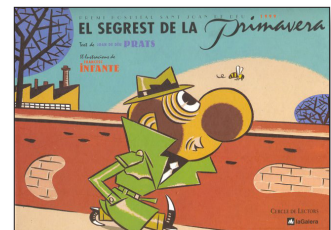
Fa un any que uns núvols negres tapen el cel de Ioshi i malgrat això no hi ha manera que plougui. Xemor, el ferrer del poble, empen un viatge per parlar amb la mestressa dels vents i de les tempestes. L'heroi anònim s'enfronta a un ésser poderós, i acaba venent gràcies a la paraula i a la seva determinació. Un argument conegut però necessari per recordar-nos la importància de la transgressió i com ens canvia per sempre. •

El segrest de la primavera

Espectora: Joan de Déu Prats

Il·lustrador: Francesc Infante

Barcelona: La Galera; Cercle de Lectors, 1999

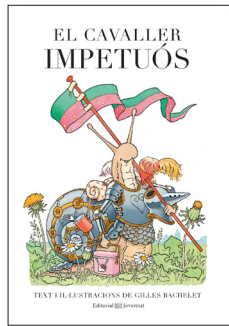

Malgrat que aquesta història té tots els elements d'una veritable novel·la de detectius, la personificació de la primavera com a personatge segrestat ens permet incloure'l en una guia de fantasia. Marc Trena encarna el detectiu amb barret i gavardina que, després de prendre un got de suc de pastanaga, es reuneix amb la seva confident, una oreneta, per trobar les pistes definitives del cas. •

El cavaller impetuós

Autor: Gilles Bachelet
Traductor: Pau Joan Hernández
Barcelona: Joventut, 2015

Seleccionem aquesta obra per l'èpica que té un cargol amb armadura camí de la batalla, però realment qualsevol de Bachelet mereix estar en aquesta tria de fantasia. Els seus arguments i el desplegament visual de cada nova proposta són una festa surrealista i plena d'humor intel·ligent i de referències constants, fins i tot a la mateixa literatura infantil contemporània. ●

Issun Bôshi.

Autor: Icinori
Traductora: Teresa Duran
Barcelona: Ekaré, 2014

Issun Bôshi, el nen que no és gaire més alt que el polze, protagonitza aquest conte popular japonès que ens remet a tots els personatges minúsculs de la literatura: en Patufet, la Ditona, la Madò Culleta, Nils Holgersson... Malgrat ser tan petit, Issun Bôshi anirà de viatge, serà devorat per un ogre i gràcies al seu valor i astúcia aconseguirà salvar-se. Tot això, explicat amb un treball xilogràfic a tres tints impecable. ●

Gisela de vidre

Autora: Beatrice Alemagna
Traductor: Francesc Massana
Barcelona: Libros del Zorro Rojo, 2019

Alemagna, fent un homenatge al conte de Rodari «Jaume de vidre», inclòs en els *Contes per telèfon*, escriu la història d'una nena de vidre. Tots dos juguen, com també proposava Munari, a imaginar una història canviant tan sols el material amb què està fabricada alguna cosa. Què passaria si fóssim de vidre? Gisela passa de ser una nena curiosa a ser una persona constantment jutjada i rebutjada. ●

Quan la fantasia capgira la quotidianitat

En Silvestre i la pedra màgica

Autor: William Steig
Traductora: Isabel Obiols
Barcelona: Blackie Books, 2019

William Steig ha arribat tard al mercat editorial català, però ara que en podem gaudir és tot un luxe. Títols com *Shrek!* o *Doctor de Soto* són un còctel d'aventura i humor però també de conflicte i patiment. En aquest sentit, la història del Silvestre i la seva pedra màgica és realment una peça de rellotgeria que fa emmudir els lectors de qualsevol edat, perquè darrere l'aparença d'un conte divertit hi ha tota una reflexió sobre el poder dels nostres desitjos. ●

El ninot de neu

Autor: Raymond Briggs
Barcelona: La Galera, 2007

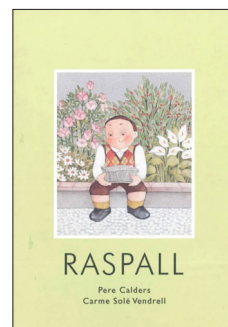
Raymond Briggs, autor britànic mort aquest any 2022, el 1978 va publicar la història d'un nen que construeix un ninot de neu que cobra vida. El llibre es va convertir en un clàssic, i es va adaptar a la televisió i al teatre. El més fascinant d'aquesta tendrà història d'amistat és que l'autor ens l'explica al llarg de més de trenta pàgines en format còmic i sense mots. ●

Raspall

Escriptor: Calders, Pere
Il·lustradora: Carme Solé i Vendrell
Barcelona: MARS (Associació de Mestres Rosa Sensat), 2009

Si una cosa sabia fer Calders era capgirar la realitat més quotidiana amb l'arribada de l'imprevist; d'aquí neix aquest conte meravellós, que es publica per primera vegada l'any 1955 dins el llibre *Cròniques de la veritat oculta*. El realisme màgic de l'autor troba en les imatges de Carme Solé i Vendrell un contrapunt clàssic i tendre que se'n fa difícil de dissociar. ●

Per un botó

Escriptor: Carles Cano
Il·lustrador i creador del concepte gràfic: Joma
Barcelona: La Galera, 2008

Pot ser perillós que el botó de la camisa d'un panxut surti disparat de cop i volta? En mans d'un autor com Carles Cano no només pot ser perillós, sinó que pot provocar un daltabaix difícil d'imaginar. Joma hi posa les imatges, i amb la seva capacitat de dibuixar el moviment acaba d'arrodonir una fantasia del tot hiperbòlica. •

En Faiquè

Escriptora: Ruth Vilar
Il·lustrador: Arnal Ballester
Barcelona: La Galera, 2009

Aquest àlbum és un bon exemple de fantasia quotidiana, aquella que s'escola en un llibre on d'entrada se'ns explica una història ben realista: la jornada laboral d'un carter. L'autora basteix un text encadenat basat en l'enumeració ascendent i descendent, que a mesura que avança, i gràcies a l'excel·lent tasca de Ballester, s'omple d'accions impossibles i personatges irreverents, amb un to fresc i un xic desvergonyat. •

Un pèl a la sopa

Escriptor: Àlex Nogués
Il·lustrador: Guridi
Barcelona: Flamboyant, 2018

A partir d'una escena del tot quotidiana, una família asseguda a taula menjant un plat de sopa, els autors basteixen una història del tot surrealista, un viatge fantàstic que neix d'aquell supòsit de què sempre parlava Rodari: i si...? I si un dia trobem un pèl a la sopa? I si en comptes d'un pèl hi trobem un barret? I si de cop i volta...? Humor i fantasia es donen la mà en un exercici literari d'aparença simple però molt aconseguit. •

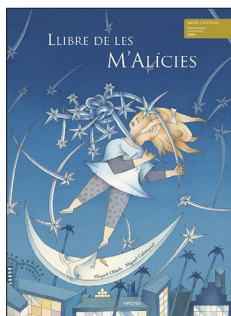

Sobre fantasia desbocada de l'inici al final (o els inclassificables)

El llibre de les M'Alícies

Escriptor: Miquel Obiols
Il·lustrador: Miguel Calatayud
Pontevedra: Hipòtesi i Kalandraka, 2009

Editat el 1990 per SM en castellà, i recuperat posteriorment per Kalandraka, el llibre recull dotze relats que són un homenatge al personatge d'Alicia de Lewis Carroll. L'obra d'Obiols va ser una veritable revolució, potser poc valorada o gens entesa en el seu moment. Quan llegim aquest llibre ens sorprèn encara la seva fantasia i humor, descararat, boig i provocador. •

Leopold. La conquesta de l'aire per Oskar Keks

Autor: Francisco Meléndez
Traductora: Marta Bes Oliva
Aura, 1991

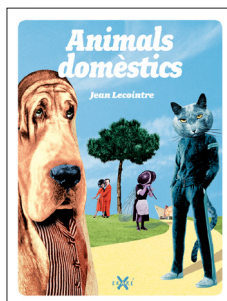
L'autor Francisco Meléndez (Saragossa, 1964) va desaparèixer del panorama editorial deixant-nos un seguit d'obres úniques i difícils de definir. La posada en escena d'aquest llibre, que porta per subtítol *Una història belle époque de la primera aviació*, desborda fantasia des de la primera pàgina: la cal·ligrafia ornamental, el fals narrador, les il·lustracions preciosistes amb angles de visió impossibles, l'exageració dels gestos, la barreja de referències a la moda de l'època i als manuals d'aeronàutica... •

Animals domèstics

Autor: Jean Lecointre
Traductora: Teresa Duran
Barcelona: Ekaré, 2013

Publicada per primera vegada a França l'any 2007, aquesta història d'animals humanitzats és un divertiment únic, invertebrant i descararat. L'obra, que barreja dibuix, collage i fotografia i té format de fotonovel·la dels anys quaranta o cinquanta, presenta un matrimoni modern amb un xalet de luxe que encadenen un còctel darrere l'altre. Amb l'arribada de cada nou personatge —un gos, un gat, una mosca, un gripau...—, el joc narratiu guanya hilaritat. •

En Blai, la Iseia i el Mataplanetes

Autor: Claude Ponti
Traductor: Adrià Pujol
Barcelona: Club Editor, 2021

Tot i tenir una extensa obra a França, Claude Ponti no ha estat gaire traduït al català. Aquest llibre és un bon exemple de la seva obra, plena de pollets i amb un excés de detalls i accions que demanen un lector obert de mirres i molt jugar. La riquesa de la seva proposta, tant literària com plàstica, aquesta vegada ens parla d'un Mataplanetes que vol eliminar l'univers. •

